

Süreyyapaşa'da bir göğüs ve kalp ve damar cerrahisi uzmanı: Siyami Ersek

A thoracic and cardiovascular surgeon in Sureyyapasa Hospital: Siyami Ersek

Levent Alpay, Tunç Laçın, Talha Doğruyol, Volkan Baysungur, İrfan Yalçınkaya

Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim Araştırma Hastanesi, Göğüs Cerrahisi Kliniği, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile Prof. Dr. Siyami Ersek birlikteliği, ülkemizde göğüs cerrahisinin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Kalp damar cerrahisi alanında ünlenmiş olmasına karşın, Dr. Siyami Ersek'in Süreyyapaşa'daki göğüs cerrahisi çalışmaları, en az kalp damar cerrahisi çalışmaları kadar başarılıdır. Hastane kayıtları incelendiğinde, çok sayıda başarılı kanser ve kanser dışı cerrahi örneklerine rastlanmıştır. Süreyyapaşa Hastanesi, akciğer hastalıkları merkezi olarak 1950 yılında kurulmuştur. 1953 yılında göğüs hastalıkları uzmanlık eğitimi ve 1957 yılında göğüs cerrahisi uzmanlık eğitimi vermeye başlamıştır. Günümüze dek, birçok değerli uzman bu kurumda yetişmiştir. Hastane kayıtlarından Dr. Siyami Ersek'in Süreyyapaşa'da bulunduğu yıllarda (1958-1963) 915 ameliyat yapıldığı ve bunların %12.02'sinin akciğer kanseri olduğu anlaşılmaktadır. Dr. Siyami Ersek, o günlerde, aynı zamanda birçok akciğer merkezinin sorumluluğunu taşıyarak, ülkemizde göğüs cerrahisinin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. 1958-1963 yıllarında, Dr. Siyami Ersek'in ameliyat ettiği ve Dr. İlhan Akkuş'un tezinde sunulan akciğer kanser rezeksiyonlarının 16'sı, Süreyyapaşa Eğitim Araştırma Hastanesi'nin ilk akciğer kanser cerrahisi deneyimidir. Dr. Siyami Ersek Süreyyapaşa'da iken, göğüs cerrahisi belirgin bir ivme kazanmış ve çok sayıda akciğer kanserli hasta tedavi edilmiştir. 1963 yılında, kurucusu olduğu Haydarpaşa Göğüs Kalp Damar Cerrahisi bölümüne geçerek, kalp cerrahisi olarak çalışmayı sürdürmüştür.

Anahtar sözcükler: Dr. Siyami Ersek; Süreyyapaşa Hastanesi; Göğüs Cerrahisi.

ABSTRACT

The synergy of Prof. Dr. Siyami Ersek and Sureyyapasa Chest Diseases and Surgery Training and Research Hospital has helped the development of thoracic surgery in Turkey. Despite the reputation of Dr. Siyami Ersek in cardiovascular surgery, his work as a thoracic surgeon in Sureyyapasa was as successful as it is cardiovascular surgery. Analysis of the records of the hospital showed many successful examples of oncological and non-oncological surgeries. Sureyyapasa Hospital was founded in 1950 as a lung disease center. Chest diseases specialty training in 1953 and thoracic surgery specialty training in 1957 were started. So far, many esteemed specialists have been trained in this facility. Through the hospital records, in time when Dr. Siyami Ersek was working in Sureyyapasa (1958-1963), 915 operations were performed with a 12.02% of lung cancer. In those days, Dr. Siyami Ersek helped the development of thoracic surgery in Turkey with taking the responsibility of many thoracic surgery centers. Between 1958 and 1963, 16 cases operated by Dr. Siyami Ersek in Sureyyapasa Hospital due to lung cancer were recorded in the thesis of Dr. İlhan Akkus and these patients were the first experience of lung cancer surgery in Sureyyapasa. When Dr. Siyami Ersek was in Sureyyapasa, thoracic surgery dramatically developed and many patients with chest diseases were treated. In 1963, he continued his work as a cardiac surgeon in Haydarpaşa Hospital, Department of Thoracic and Cardiovascular Surgery where he founded.

Keywords: Dr. Siyami Ersek; Sureyyapasa Hospital; Thoracic Surgery.

Dr. Siyami Ersek

Türkiye'de Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalının gelişmesine, emek vermiş önemli kişilerden biri olarak kabul edilen Prof. Dr. Siyami Ersek; 6 Haziran 1920'de Uşak'ta doğmuştur. Aslen İzmir'li olan ailesi, Yunan işgalinden dolayı bu şehre yerleşmiştir. Babası Yüzbaşı Arif Hikmet Bey, 1. Dünya Savaşı ve İstiklal Savaşı'na

katılmıştır. Beş kardeşin dördüncüsü olan Ersek, ilkokulu İzmir İkiçeşme'de, ortaokulu İzmir Erkek Lisesi ve liseyi de İstanbul Erkek Lisesi'nde okumuştur. Her üç okulu da birincilikle bitiren Ersek, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni de 1944 yılında birincilikle tamamlamıştır. Parlak bir öğrencilik dönemi geçiren Ersek, henüz öğrenci iken, 1942-1944 yılları arasında Anatomi

Available online at
www.tgkdc.dergisi.org
doi: 10.5606/tgkdc.dergisi.2015.8390
QR (Quick Response) Code

Geliş tarihi: 23 Şubat 2013 Kabul tarihi: 03 Şubat 2014

Yazışma adresi: Dr. Levent Alpay, Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim Araştırma Hastanesi, Göğüs Cerrahisi Kliniği, 34854 Maltepe, İstanbul, Türkiye.

Tel: 0532 - 331 04 78 e-posta: leventalpay@yahoo.com

Enstitüsü'nde asistanlık yapmıştır. Mezun olduğu yıl, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Hastanesi Cerrahi Kliniği'nde Genel Cerrahi ihtisasına başlamıştır. Genel Cerrahi Uzmanı Dr. Siyami Ersek, 1948 yılında Anesteziyoloji ve Akciğer Cerrahisi dalında staj yapmak için "British Council bursu" ile İngiltere'ye gitmiştir. İki yıl sonra geri dönen Dr. Siyami Ersek, 1951'den itibaren Sağlık Bakanlığı'na geçmiş ve Heybeliada Sanatoryumu'nda cerrahi şefi olarak göreve başlamıştır.

Süreyyapaşa Hastanesi

Süreyyapaşa Hastanesi; 1950 yılında Adalet ve Süreyya İlmen'in hibe ettiği, 1800 dönümlük "Narlidere Çiftliği"nde yaptırılan küçük bir binada hizmet vermeye başlamıştır. Ardından, 30.11.1951'de bugünkü cerrahinin olduğu D blok inşa edilerek 20 hasta yatağıyla hizmete açılmıştır. Yine 1952 yılında ahşap bir bina olan "Harem Köşkü" restore edilerek, 50 yataklı hasta servisine dönüştürülmüş, "Selamlık Köşkü" de idari bina olarak kullanılmaya başlanmıştır. Kayıtlardan anlaşıldığı üzere, 1952-1958 yılları arasında çok sayıda akciğer hastası (5058 kişi) burada yatarak tedavi görmüştür. Hasta sayısındaki artış nedeni ile, 350 yataklı A blok inşa edilerek, 1957 yılında hizmete açılmıştır. A blokta göğüs cerrahi servisi faaliyete girmiş ve her türlü akciğer ameliyatları yapılmaya başlanmıştır (Şekil 1).

Sağlık Bakanlığı tarafından göğüs hastalıkları dalında uzman yetiştirme yetkisi 1953 yılında tanınır iken, göğüs cerrahisine akciğer cerrahisi dalında asistan yetiştirme yetkisi 1958 yılında tanınmıştır.

Türkiye'de göğüs cerrahisinin başlangıcı ile ilgili yazılı kaynak bulmak zor olmakla birlikte, ilk çalışmaların Prof. Dr. Burhanettin Toker ile başladığını görmekteyiz. Dr Toker "Akciğer tüberkülozunun

Şekil 1. Süreyyapaşa hastanesi tarihi A-blok açılış töreni.

cerrahi tedavisi" kitabını 1927 yılında yayınlamıştır. Yine 1938'de yayınladığı, "Akciğer Abseleri" kitabında, 1934-38 yılları arasında, Nissen ile birlikte olduğu klinikte, 59 akciğer ameliyatı yapıldığından bahsetmektedir. Bunların arasında, bir pulmoner arter ligasyonu, üç lobektomi, 27 torakoplasti bulunmaktadır.^[1] Doç. Dr. Fahri Arel, İstanbul Üniversitesi'nin 81. yayını olarak, "Bronşektaziler ve Bronş fistülünün kapatılması" kitabını 1939'da yayınlamıştır.

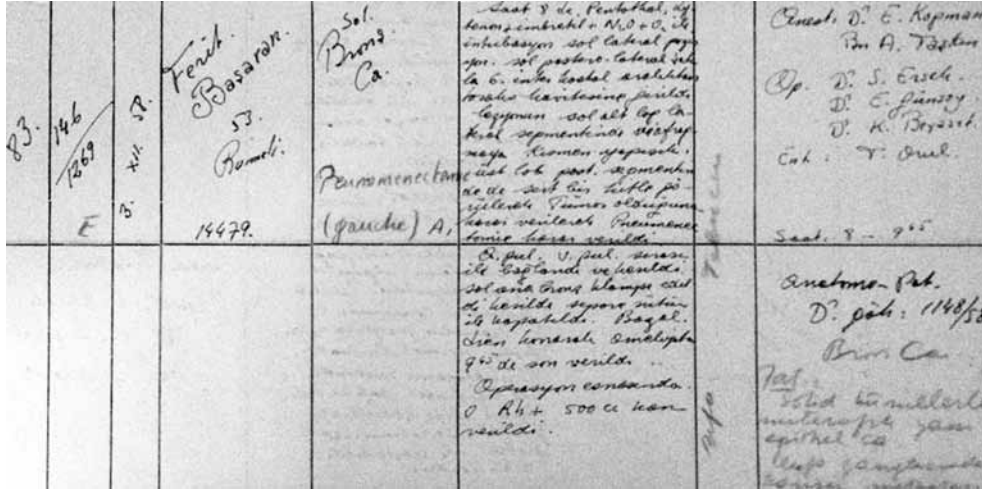
Ülkemizde 1950'li yıllardan önce pnömonektomi ile ilgili literatür eksikliği bulunmaktadır. İlk pnömonektomilerin birbirinden ayrı olarak 1951 yılında Dr. Orhan Bumin, (Ankara) ve Dr. Siyami Ersek (İstanbul-Heybeliada) tarafından gerçekleştirildiği kabul edilebilir.^[2,3] Her iki olgu da akciğer kanseri nedeni ile pnömonektomi olmuşlardır.

Göğüs cerrahisinde ilk büyük yayın ise Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası'nda, 1956'da, 25 pnömonektomi ve 21 lobektomi olarak Dr. Siyami Ersek ve Dr. Faruk Ertuğ tarafından yayınlanmıştır.^[4] Bu olgular, Dr. Siyami Ersek'in Heybeliada Sanatoryumundaki çalışmalarından oluşmaktadır. Seri olarak akciğer rezeksiyonlarının yapıldığından bahseden, ülkemizdeki ilk yayınlardandır.

Dr. Siyami Ersek ve Süreyyapaşa Günleri

Dr. Siyami Ersek 1958-1963 yılları arasında, Süreyyapaşa Hastanesi'nde iken, aralarında Dr. Kemal Beyazıt'ın da bulunduğu birçok göğüs, kalp ve damar cerrahi uzmanı yetiştirmiştir. Dr. Siyami Ersek, yine aynı yıllarda, toraks ameliyatlarını rutin hale getirmiştir. Hastane kayıtları ve özellikle asistan İlhan Akkuş'un uzmanlık tezinden ve o günkü ameliyat defterlerinden edinilen bilgilere göre, daha sıkça yapılan tüberküloz cerrahisi olguları dışında, akciğer kanseri ameliyatlarının da başarılı şekilde yapıldığı anlaşılmaktadır (Şekil 2, 3).

Dr. Siyami Ersek döneminde, Süreyyapaşa'da 915 toraks ameliyatı yapıldığı kayıtlardan anlaşılmaktadır (Tablo 1). Bu yıllar içinde hastaların %12.02'si (n=110) torasik tümörler nedeni ile ameliyat edilmiştir. 1950-1960'lı yıllarda infektif nedenli göğüs cerrahisi işlemleri (özellikle tüberküloz cerrahisi) yoğun iken; Dr. Siyami Ersek, akciğer kanserindeki artışı fark ederek, kanser rezeksiyonlarına da başlamıştır. As. Dr. İlhan Akkuş'un bu çalışmaları içeren "Bronş Kanserlerinin Operabilite Hudutları" başlıklı uzmanlık tezi, bu konudaki ilk tezlerdendir. Tez; geriye dönük bir çalışma olup bu çalışmada, 1958-1960 yılları arasında Süreyyapaşa Sanatoryumu Göğüs Cerrahisi Servisi'nde, akciğer kanseri nedeni ile yapılan rezeksiyonların 16'sı ele alınmıştır. Olgulardan 11'ine pnömonektomi, beşine lobektomi

Şekil 2. 1958 yılına ait bir ameliyat kaydı. Akciğer kanseri nedeniyle sol pnömonektomi yapılmış.

(1 olgu daha sonra pnömonektomiye tamamlanmıştır) yapılmıştır.

Dr. Siyami Ersek'in, Süreyyapaşa'daki çalışmaları gözden geçirildiğinde, akciğer kanseri olgularında, rezektabilite ve mortalite oranları açısından aynı dönemdeki batı kaynaklı literatürle benzerlik göstermektedir (Tablo 2).^[5-8]

Yine bu yıllarda akciğer kanserinin cerrahi tedavisi genel kabul edilen pnömonektomiden, lobektomiye

doğru kaymaktadır.^[9,10] Bunun nedeni cerrahi mortalitede ve sağkalım analizlerinde anlamlı farklılık saptanmamasıdır.

Johnson,^[11] 1956 yılındaki çalışmasında pnömonektomi yapılan hastaların beş yıllık sağkalım oranını %20-25 olarak vermiştir. Aynı çalışmada akciğer kanserinin erken teşhisi için hastaların rutin akciğer grafisi ile takibinin öneminden bahsedilmiştir. Dr. Siyami Ersek'in o yıllarda Süreyyapaşa Hastanesi'nde yaptığı hemen tüm çalışmalarda akciğer grafisinin önemi vurgulanmış ve bronkoskopi ve bronkografi ile tanı yollarından bahsedilmiş ve bu yöntem tüm hastalara rutin olarak uygulanmıştır.

Dr. Siyami Ersek, Süreyyapaşa sonrası 1962 yılında, bugün kendi adıyla anılan ve daha önce sanatoryum olan Haydarpaşa Göğüs Kalp ve Damar Cerrahisi Merkezi'ni kurmuştur (Şekil 4). Bu hastanede 1963 yılında ilk açık kalp cerrahisini uygulayan Dr. Siyami Ersek, yine 1966 yılında bir ilki gerçekleştirerek, aynı hastada üç kalp kapakçığını birden değiştirmiştir. 1960 yılında Doçent, 1973 yılında

1959 Yılı Ameliyatları	
Önemi plözi:	18
Pnömonektomi:	16
Leber tümörü:	43
Diğer tümörler:	7
Diğer cerrahi:	10
Wedge Res:	10
Köşerleme:	3
Diğer pnömonektomi:	1
Ekstirpasyon interkostal:	3
Thorastomi Ekstirpasyon:	7
Toplam Cerrahi:	111
Thorax Ekstirpasyonu:	1
Lobektomi:	6
Öpünktomi:	9
Başvuru:	18
Medi Reseksiyon:	1
Rektus:	3
Winkelmann:	1
Winkelmann:	1
Sarkom:	1
Diğer:	2
Genel Cerrahi:	43
Toplam Cerrahi:	154

Şekil 3. 1959 yılı ameliyatlarının dökümü.

Tablo 1. Yıllara göre ameliyat ve kanama-revizyon dağılımı

Sıra no	Yıl	Olgu sayısı	Kanama-revizyon	Yüzde
1	1958	72	2	2.77
2	1959	111	0	0
3	1960	152	1	0.65
4	1961	227	5	2.20
5	1962	202	3	1.48
6	1963	151	7	4.63
Toplam		915	18	1.96

Tablo 2. Süreyyapaşa ve dünyadaki diğer merkezlerin karşılaştırılması

	Yıl	Olgu sayısı	Rezeksiyon sayısı	Operabilite oranı (%)
New Haven Hastanesi	1960	300	64	21.3
Ariel ^[6]	1958			22
Holden ve ark. ^[7]	1965	15	3	20
Sellors ^[8]	1966			15-25
Süreyyapaşa Hastanesi	1960	74	24	32

Profesör olan Ersek; kuruluş yılından 1977 yılına kadar Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Direktörü olarak görev yaptığı hastaneden 1977-1979 yıllarında Alman Hastanesi Başhekimliği'ne geçmiştir. Prof. Dr. Siyami Ersek bu süre içerisinde Alman Hastanesi'nde Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Servisi'ni kurmuştur. 1979'da tekrar Haydarpaşa Göğüs Kalp Damar Cerrahisi'ne Başhekim olarak dönen Prof. Dr. Siyami Ersek, 1981-1983 yılları arasında TBMM Danışma Meclisi üyeliği yapmıştır. Prof. Dr. Siyami Ersek 20 yıl Sağlık Bakanlığı Yüksek Sağlık Şurası üyeliğinde bulunarak, bu konuda "en uzun süre görev yapan üye ünvanı"nı almıştır. UNESCO'nun organizasyonu ile Pakistan, Hindistan ve İran'da seri konferanslar veren Prof. Dr. Siyami Ersek İngilizce, Fransızca ve Rusça biliyordu. TÜBİTAK Bilim Kurulu üyesi olan Prof. Dr. Siyami Ersek'in yayınlamış 4 kitabı ve 200'ün üzerinde makalesi bulunmaktadır. 26 Ekim 1993'de vefat eden bu değerli tıp adamının adı, vefatından bir ay sonra kurucusu olduğu Haydarpaşa Göğüs Kalp ve Damar Cerrahisi Merkezine verilerek ebedileştirildi.

Süreyyapaşa'nın ilk cerrahi klinik şefi olan, Prof. Dr. Siyami Ersek'in başlattığı kıvılcım, günümüze dek sürmüştür ve sürmektedir (Şekil 5).

Süreyyapaşa Hastanesi, 1976 yılında, B ve C Blok inşaatının tamamlanması ve hizmete katılması ile SSK

Şekil 4. 1963 yılına ait bir resim: Siyami Ersek çalışma arkadaşları ile beraber (üstte, soldan yedinci sırada).

bünyesinde toplam 1600 yataklı dev bir kurum haline gelmiştir. 1995 yılında Sanatoryum ismini bırakarak "SSK İstanbul Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi" adını almıştır.

2001'de İstanbul'da SSK bünyesindeki ilk açık kalp cerrahisi ameliyatı bu hastanede yapılmıştır.^[12]

19.02.2005 tarihinde SSK'dan Sağlık Bakanlığı'na devredilen hastane, Ekim 2005 tarihinde Heybeliada Göğüs Hastalıkları Hastanesini, Mayıs 2006 tarihinde ise Beykoz Çocuk Hastalıkları Hastanesini bünyesine katmıştır.

2009 yılında, ilk uzun dönem yaşayan "akciğer nakli" ameliyatı yine bu hastanede yapılmıştır.^[13]

Bugünkü durumu ile göğüs hastalıkları ve göğüs cerrahisi dalında, hizmet ve eğitim çalışmalarını sürdüren Süreyyapaşa, ülkemizin en büyük dal hastanelerindendir.

Sonuç

O dönemde yapılan ameliyatlara ile ilgili yayınlara ulaşmak çok zordur. Bu neden ile Dr. Siyami Ersek hocamızın adı, göğüs cerrahisinde hep ikinci planda kalmış, tarihçelerde bahsedilmemiş, çoğunlukla kalp damar cerrahisindeki öncülükleri ön plana çıkarılmıştır. Halbuki, 50 yıl öncesinde Süreyyapaşa Hastanesi'nde yapılan

Şekil 5. Op. Dr. Siyami Ersek sadece hekimliği ve cerrahisi ile değil, sosyal kimliğiyle de her zaman örnek olmuştur.

ameliyatların çeşitliliği ve sayısı, göğüs cerrahisinin hastanemizdeki temellerinin, Prof. Dr. Siyami Ersek tarafından sağlam bir şekilde oluşturulduğunu göstermektedir. Prof. Dr. Siyami Ersek, ülkemizin yetiştirdiği ilk göğüs cerrahilerindendir. Süreyyapaşa Sanatoryumu da, Ülkemizde, göğüs cerrahisinin temellerinin atıldığı önemli hastanelerden biridir. Kendi değerlerimize sahip çıkmak ve onları anlamak, ülkemizde göğüs cerrahisi pratiğini geliştirme açısından yol gösterici olacaktır.

Teşekkür

Bu tarihsel yazının hazırlanmasında, bilgi, belge ve önerileri ile desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Kamil Kaynak ve Doç. Dr. Atilla Gürses hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Çıkar çakışması beyanı

Yazarlar bu yazının hazırlanması ve yayınlanması aşamasında herhangi bir çıkar çakışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansman

Yazarlar bu yazının araştırma ve yazarlık sürecinde herhangi bir finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Darülfünun Tıp Fakültesi 1. Seririyat-ı Hariciye'den İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı'na: Kuruluşunun 100. Yılı (1909-2009) 2009;25:181-90.

2. Akkuş I. Bronş kanserlerinin operabilite hudutları. [Uzmanlık Tezi], İstanbul: Süreyyapaşa Sanatoryumu; 1960.
3. Bumin O. Türkiye'de cerrahinin batı ile karşılaştırmalı gelişmesi. Ulusal Cerrahi Dergisi 2007;23:73-84.
4. Ersek S, Ertuğ F. Treatment of cancer of the lungs; 250 cases. [Article in Turkish] Turk Tip Cemiy Mecm 1956;22:303-9.
5. Woolner LB, Andersen HA, Bernatz PE. "Occult" carcinoma of the bronchus: a study of 15 cases of in situ or early invasive bronchogenic carcinoma. Dis Chest 1960;37:278-88.
6. Ariel IM. The treatment of lung cancer (primary and metastatic) by radioactive phosphorus administered intravenously, intraarterially and intracardially. Am J Roentgenol Radium Ther Nucl Med 1958;79:961-80.
7. Holden HM, Quinlan JJ, Hiltz JE. Co-existing pulmonary tuberculosis and bronchogenic carcinoma. A report of 15 cases. Can Med Assoc J 1965;93:1306-10.
8. Sellors TH. The management of cancer of the lung. Practitioner 1966;196:17-22.
9. Cahan WG. Radical lobectomy. J Thorac Cardiovasc Surg 1960;39:555-72.
10. Johnson J, Kirby CK, Blakemore WS. Should we insist on radical pneumonectomy as routine procedure in the treatment of carcinoma of the lung? J Thorac Surg 1958;36:309-15.
11. Johnson J. Cancer of the lung: what should be the present approach? Calif Med 1956;85:147-51.
12. Koksall C, Sarıkaya S, Özcan V, Zengin M, Meydan B, Helvacı A ve ark. SSK süreyyapaşa hastanesi'nde açık kalp cerrahisi: İlk 100 vaka. Turk Gogus Kalp Dama 2002;10:264-6.
13. Helvacı A, Meydan B, Akin O, Coskun T, Kutlu CA, Tasci E ve ark. Silikozis tanısıyla yapılan tek taraflı akciğer nakli: Türkiye'deki ilk başarılı akciğer nakli olgusu. Turk Gogus Kalp Dama 2011;19:455-62.